

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2021-2-9>

УДК 339.5

JEL F10, F12, F13

Н. О. Рывак

кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник

відділу проблем реального сектору економіки регіонів

ДУ «Інститут регіональних досліджень

імені М. І. Долишнього НАН України», м. Львів

e-mail: ryvakn@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6717-5265>

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ НА РИНКАХ ЄС

Проаналізовано шляхи розвитку та зростання вітчизняного експортного потенціалу на ринках Європейського Союзу як основного торговельного партнера України. Досліджено структуру та тенденції розвитку українського експорту в ЄС, причини труднощів із виходом на європейські ринки, правила і вимоги ЄС до імпортерів продукції, шляхи підтримки українських експортерів на ринках Євросоюзу. На основі проведеного дослідження економічної частини Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, пропорцій обсягів експорту-імпорту України та ЄС, режимів доступу на європейські ринки, державних механізмів підтримки українських експортерів, процесу гармонізації вітчизняного законодавства до вимог і правил ЄС обґрунтовано низку позицій: доцільність запуску та розвитку державних програм підтримки українських виробників, зокрема державного спільного фінансування участі в міжнародних виставках, компенсаційної підтримки за відмову від географічних зазначень, формування дієвої та ефективної системи кредитування, цільового спрямування податків і зборів на розвиток експортоорієнтованих галузей; доцільність орієнтування на експорт високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю і ступенем обробки; важливість ефективного захисту вітчизняних експортерів, посилення механізмів контролю за відповідністю українських законопроектів вимогам законодавства ЄС і врахування питання зміни клімату в законотворчому процесі України; спрощення регуляторного механізму, ліквідацію довгих бюрократичних процедур; важливість надання належної інформаційної підтримки і забезпечення експортерів інформацією щодо наявних і потенційних ринків збуту в ЄС та експортних вимог.

Ключові слова: міжнародна торгівля, експорт, тарифні квоти, лібералізація торгівлі, зона вільної торгівлі, фінансування експорту.

Ryvak N. WAYS TO INCREASE UKRAINE'S EXPORT POTENTIAL IN THE EU MARKETS

The ways to develop and increase Ukraine's export potential in the markets of the European Union (EU) are analyzed. The EU is Ukraine's main trading partner and destination for the vast majority of its exports. That is why the Government of Ukraine is focusing its efforts on the development and implementation of the best strategies and practices to increase Ukrainian exports to the EU. Despite significant share of exports to the EU, domestic businesses still experience difficulties and constraints accessing European markets. The current liberalization is dominated by the presence of two unfavorable regimes, namely the application of tariff quotas to a significant number of items and high technical barriers for Ukrainian access to the EU industrial market. Based on the research of the economic part of the Association Agreement and the Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), the existing structure of Ukraine's exports to the EU, current access to European markets, existing state mechanisms to support Ukrainian exporters, the process of harmonization of domestic legislation with the requirements and rules of the EU, the following conclusions and recommendations are substantiated: the feasibility of launching and developing state programs to support Ukrainian producers, such as state co-financing of participation in international exhibitions, compensation for abandonment of geographical indications, effective and efficient lending system, targeted taxes and fees; expediency of export orientation on high-tech products with high added value and degree of processing; the importance of effective protection of domestic exporters, strengthening the mechanisms for monitoring the compliance of Ukrainian laws with the requirements of EU legislation taking into account the issue of climate change in the legislative process of Ukraine; simplification of the regulatory mechanism, elimination of long bureaucratic procedures.

Keywords: international trade, export, tariff quotas, trade liberalization, free trade zone, export financing.

Постановка проблеми. Експорт відіграє важливу роль в економіці України, впливаючи на рівень економічного зростання, зайнятості та сталий розвиток. Успішна експортна стратегія є важливою складовою конкурентоспроможності держави та запорукою зростання робочих місць. Європейський Союз є основним торговельним партнером України, на країни-члени якого припадає лівова частка всього українського експорту. Саме тому важливо досліджувати, розробляти ефективні стратегії та

окреслювати шляхи збільшення українського експорту на ринках ЄС. Незважаючи на значні обсяги експорту в Євросоюз, вітчизняний бізнес все ще зазнає труднощів з доступом на європейські ринки та недостатністю державної підтримки. Лібералізацію дещо стримує наявність двох несприятливих режимів, а саме: застосування тарифних квот до великої кількості позицій в експорті агропромислової продукції та високі технічні бар'єри для доступу української продукції до промислового ринку ЄС.

Урахування і наслідування українським урядом досвіду, кращих практик і вимог ЄС є невід'ємною складовою процесу нарощування вітчизняного експорту в ЄС та досягнення цілей Стратегії розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України до 2026 року.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням проблем збільшення експорту України на основі кращих світових практик займаються вчені і науковці Національної академії наук України. Наприклад, у [1] проаналізовано вплив Угоди про асоціацію / ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України. У [2] рекомендовано поступову переорієнтацію інвестиційних потоків на розвиток високотехнологічних виробництв. У [3] проведено аналіз структури товарного експорту України та обґрунтовано доцільність усунення (чи пом'якшення) впливу гео економічних чинників (зокрема потенційного погіршення кон'юнктури на світових ринках сировинних товарів) на соціально-економічний розвиток України шляхом відповідної державної політики на національному та регіональному рівнях. У [4] проведено прогнозування динаміки товарного експорту та імпорту в Україні і вироблено відповідні рекомендації. Аналіз європейського досвіду у сфері організації та контролю за експортом здійснено у [5]. Детальний аналіз механізмів, що регулюють взаємний доступ до ринків України та ЄС, а також ефективності і впливу на українську економіку зони вільної торгівлі з ЄС здійснили науковці Центру Разумкова у [6]. Ключові компоненти та плани реалізації Європейського зеленого курсу з його викликами і можливостями для українського експорту в ЄС досліджено у [7].

Метою статті є аналіз стану та тенденцій розвитку українського експорту на ринках ЄС та формування рекомендацій для вибору інструментів і механізмів його нарощення, а також далекоглядного структурного корегування експорту для стимулювання економічного розвитку.

Основні результати дослідження. У 2020 р. позиція Європейського Союзу як основного партнера України в міжнародній торгівлі закріпилася. Згідно зі статистичними даними, представленими Держстатом, у 2020 р. 40,7% усього обсягу торгівлі України припало на 28 країн-членів ЄС [8]. Українські експортери активно намагаються нарощувати експорт в ЄС і підтримувати євроінтеграційний напрям нашої держави. Зокрема, згідно з даними Мінекономіки, у 2018 р. та 2019 р. експорт українських товарів і послуг до ЄС зріс на 8,6% і 4,6% відповідно. У 2020 р. відбувся спад експорту на 9,4%, що більшою мірою було наслідком пандемії [8]. Тоді як українські виробники готові дедалі частіше постачати продукцію на європейські ринки, ЄС продовжує активно захищати своїх виробників і з обережністю ставитися до продукції з України. Вітчизняні експортери часто зіштовхуються з відсутністю чітких регламентів для отримання сертифікатів EUR.1, прогалинами й колізіями вітчизняного законодавства, бюрократією на шляху до отримання довідок від профільних міністерств та ін.

У 2021 р. розпочався переговорний процес для модернізації умов функціонування зони вільної

торгівлі України та ЄС відповідно до положень Угоди про асоціацію України з Євросоюзом (УА), згідно з якою через п'ять років після набрання нею чинності сторони можуть почати «всебічний огляд досягнення її цілей». За підсумками двостороннього саміту Україна-ЄС в жовтні 2020 р. розвиток цифрового ринку, запровадження «промислового безвізу», захист довкілля, боротьба зі змінами клімату у частині Green Deal та розвиток фінансової співпраці були визнані пріоритетними напрямками роботи.

Дія економічної частини АУ та поглиблена і всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) не лише відкрила багатьом виробникам промислової та аграрної продукції безмитний доступ на ринки Євросоюзу, а також сприяла внутрішнім процесам покращення стандартів безпеки вітчизняної продукції, контролю якості та реалізації реформ у торговельній сфері. Все ж вітчизняні експортери продовжували зіштовхуватися із труднощами й недостатністю державної підтримки у цій сфері. Зокрема, згідно з численними відгуками українських експортерів, визначені безмитні квоти для багатьох видів аграрної продукції зазвичай вичерпуються вже в перші дні нового року, а деякі країни-члени ЄС (зокрема Польща та Угорщина) застосовують обмежувальні заходи.

Варто зазначити, що з початку дії ЗВТ спостерігалася постійна диспропорція обсягів експорту-імпорту України та Євросоюзу. Наприклад, у перший рік дії ЗВТ вітчизняний експорт в Євросоюз становив 15,82 млрд дол. США, імпорт з ЄС – 17,1 млрд дол. США, сальдо становило 1,3 млрд дол. США на користь ЄС. У п'ятий рік ця диспропорція збільшилася – експорт з України становив 18,66 млрд дол. США, а імпорт з ЄС – 23,74 млрд дол. США [8].

Незважаючи на значні обсяги експорту в ЄС, вітчизняний бізнес все ще зазнає труднощів з доступом на європейські ринки. Наявну лібералізацію дещо стримує наявність двох несприятливих режимів, а саме: застосування тарифних квот до великої кількості позицій (загалом у 32 товарних групах) в експорті агропромислової продукції України до ЄС та високі технічні бар'єри для доступу української продукції до промислового ринку ЄС. Останні певною мірою нейтралізують досягнуту лібералізацію тарифів на торгівлю з ЄС через труднощі виходу на його ринки через суворі технічні бар'єри та регламент. У результаті такого асиметричного впливу лібералізації торгівлі на різні сектори економіки України динаміка українського експорту до ЄС за період 2013-2019 рр. відрізнялася за секторами (рис. 1).

Дані, наведені на рис. 1, показують, що сектори, які найбільше скористалися перевагою відкриття європейського ринку, належать до аграрного бізнесу України та харчової промисловості. Вони змогли подвоїти обсяги експорту продовольчих товарів і збільшити експорт тваринних і рослинних олій і жирів майже в 2,5 раза (передусім завдяки соняшниковій олії). Представники чорної металургії України («Промислові товари, класифіковані переважно за матеріалами») скористалися тарифним

відкриттям ринку ЄС лише частково, що насамперед пояснюється структурним дисбалансом (пропозиція перевищує попит) на світовому ринку чорних металів. Хоча на рис. 1 динаміка українського експорту в ЄС виробників машин та обладнання виглядає як

успішний тренд, загальний обсяг такого експорту достатньо скромний і далекий від обсягу, потрібного для компенсації втрат від закриття українського експорту в Російську Федерацію [6, с. 18].

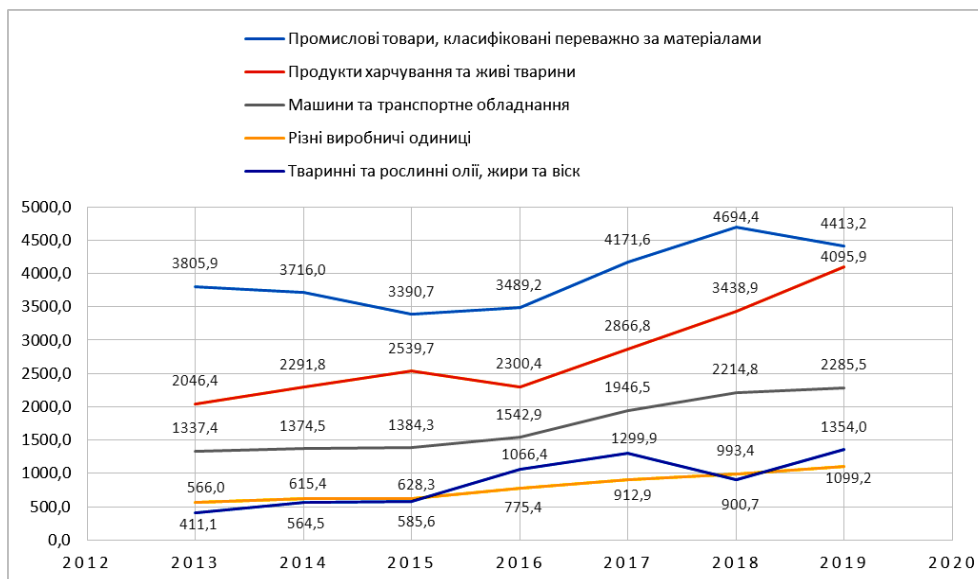

Рис. 1. Динаміка експорту України в ЄС в розрізі груп товарів, млн дол. США

Джерело: побудовано за даними [6, с. 19].

Варто зазначити, що зона вільної торгівлі (ЗВТ) з ЄС поки не стала системним фактором, що сприяє розвитку більшості галузей економіки України, удосконаленню її структури, загальному посиленню конкурентоспроможності, диверсифікації економічної діяльності та розширенню діапазону присутності на ринку. Ця ситуація вимагає від українського уряду переглянути певні пункти фокусу торгової політики у відносинах з ЄС.

В Україні серед представників бізнесу та наукових кіл популярним є сприйняття тарифних квот ЄС як основного стримуючого фактору, який значно обмежує потенціал українського експорту агропромислової продукції. Аргументом є те, що для багатьох предметів агропромислової номенклатури, де Україна має конкурентну перевагу, розмір квот був встановлений на рівні, що дозволяє безмитний експорт продукції з України лише впродовж декількох місяців року. Слід зазначити, що УА передбачає графік поступового збільшення обсягу тарифних квот, а це має різні наслідки для українського експорту в різних товарних групах. Наприклад, у 2019 р. українські експортери скористались можливостями 32 із 40 встановлених тарифних квот, 11 з яких були використані повністю, а дві – на понад 95%. Повністю були використані квоти на кукурудзу, пшеницю, ячмінь, мед, цукор, виноградний та яблучний соки, оброблені помідори, перероблений крохмаль, масло, м'ясо птиці та крохмаль [6, с. 19]. Тарифні квоти мали особливо обмежувальний ефект для українського експорту м'яса птиці. Однак у 2019 р. Додатком І-А до УА було внесено зміни щодо зобов'язань ЄС збільшити обсяг тарифних квот на м'ясо птиці. Відповідний обмін листами між Європейським Союзом та Україною, що вніс зміни до торгових преференцій для м'яса птиці, набрав чинності 01.02.2020 р.

За даними Європейської комісії, станом на 12.11.2020 р. Україна повністю використала тарифні квоти на 18 позицій з 51 [6, с. 19]. Отже, для більшості тарифних статей затверджені обсяги тарифних квот не використовуються. Тож проблема з тарифними квотами, незважаючи на широкий розголос серед експортерів і наукових кіл, насправді не є настільки болісною для багатьох українських експортерів сільськогосподарської продукції: вона є перепоною для зростання експорту в ЄС лише для певних галузей агропромислового комплексу України.

Хоча питання подальшого розширення тарифних квот на певні види українського експорту активно стимулюється Україною, саме воно (з точки зору стратегії економічного розвитку) не є однозначно позитивним для вітчизняної економіки, хоча слугує інтересам великих українських експортерів продукції сільського господарства, які здійснюють експорт зерна та м'яса птиці до ЄС. Річ у тім, що збільшення можливостей експорту сільськогосподарської продукції України у вузькому номенклатурному сегменті поза контекстом загального посилення механізмів доступу до ринків ЄС може в майбутньому посилити тенденції до посилення аграрного вектора та примітивізації структури українського експорту.

Для України важливо не стільки прагнути до розширення експорту в межах його поточної структури, притаманної країнам з нижчим рівнем економічного розвитку, як працювати в напрямі реалізації більш далекоглядного структурного корегування експорту для стимулювання економічного розвитку. Зокрема, варто нарощувати експорт продукції високотехнологічних галузей, які виступатимуть у ролі «локомотивів» для економічного розвитку. Для

агропромислового сектору варто домагатися збільшення квот не на експорт традиційних продуктів, а передусім органічних продуктів.

Найбільш масштабним завданням у контексті нарощування українського експорту в ЄС є створення передумов для виходу на ринок ЄС з продукцією з високою доданою вартістю, яка характеризується високим технологічним рівнем. Однією з головних передумов у цьому контексті є участь України в європейській системі сертифікації та прийнятті відповідності промислової продукції (Угода про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів – АСАА). Саме цей механізм зафіксовано у ст. 57 УА, яка може значно спростити вихід на єдиний ринок ЄС для українських виробників, оскільки це замінить процедури сертифікації та підтвердження на території ЄС відповідними процедурами, які будуть проводитись в Україні. Невипадково назву цього механізму спрощено до «промислового безвізового режиму». Подолання технічних бар'єрів у торгівлі промисловою продукцією є важливою передумовою ефективного функціонування поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, а також сприятиме збільшенню українського експорту товарів з високою доданою вартістю до Європейського Союзу. За умови адаптації технічних регламентів і впровадження європейських гармонізованих стандартів вітчизняні промислові товари стануть не лише вищої якості, але й будуть безпечнішими для споживачів, що підвищить конкурентоспроможність української продукції та відкриє нові ринки збуту для експортерів, а також сприятиме інноваційному розвитку промисловості. Україні слід гармонізувати системи ринкового нагляду, стандартизації та органів оцінювання на відповідність вимогам законодавства ЄС. Для забезпечення відповідності технічним регламентам ЄС Україна має гармонізувати системи ринкового нагляду, стандартизації та органів оцінювання відповідності вимогам законодавства ЄС. Угода АСАА передбачатиме, що торгівля товарами між сторонами в секторах, що включені у цю угоду, проводитиметься на однакових умовах з тими, що застосовуються в торгівлі товарами між державами-членами ЄС. Згідно зі ст. 57 глави 3 «Технічні бар'єри у торгівлі» розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, сторони домовились додати Угоду АСАА як протокол до Угоди про асоціацію, яка охоплює один або кілька секторів, що перелічені в Додатку III до Угоди АСАА, після повного узгодження галузевого та горизонтального законодавства України, інституцій і стандартів з галузевим і горизонтальним законодавством, інституціями та стандартами ЄС.

Хоча Україна вживала відповідних заходів для адаптації до європейських норм технічного регулювання, які останніми роками впроваджувались відповідно до Стратегії розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів від 19.08.2015 р. № 844), такі заходи були занадто повільними, що значно сповільнило вихід промислової продукції на

європейські ринки. Робота над приєднанням до європейської системи оцінювання відповідності вимагає не тільки прийняття низки законодавчих актів щодо стандартизації, сертифікації, метрології, оцінювання відповідності, ринкового нагляду, а також формування розгалуженої інфраструктури, яка зможе виконувати практичні функції оцінювання відповідності. Тобто державі слід створити мережу відповідальних організацій для оцінювання, розгортання сучасних інформаційних мереж і навчання персоналу про специфічні аспекти технічного регулювання в країнах-членах ЄС. Україні варто зосередити свої зусилля в тих галузях технічного регулювання, які мають найбільший експортний потенціал на ринку ЄС і вимагають відносно меншої кількості ресурсів для адаптації з потенціалом поступового поширення цього режиму на інші сектори вітчизняного промислового виробництва.

Українському уряду потрібно ухвалити низку законів, декларацій і регламентів, які полегшать українським експортерам вихід на ринок ЄС. Перелік змін стосується багатьох галузей промисловості, сільського господарства і транспорту. Уряду слід виконати свої зобов'язання в межах УА і створити спільне з Євросоюзом регулювання. Наприклад, слід імплементувати директиву ЄС/2011/92, що передбачає оцінювання впливу державних і приватних проєктів на навколишнє середовище, розробити та ухвалити оновлений закон «Про дитяче харчування», узгодити вітчизняне законодавство з регламентом 1308/2013 Європарламенту та Ради від 17.12.2013 р. про спільну організацію ринків аграрної продукції.

Стратегією розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України до 2026 року передбачено впровадження інструментів оцінювання експортного потенціалу за основними видами продукції; удосконалення санітарних і фітосанітарних заходів у сфері безпечності продукції; впровадження вимог щодо виробництва та схем якості відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і стимулювання використання інноваційних підходів і технологічних рішень у виробництві для забезпечення доступу до зовнішніх ринків вітчизняним експортерам, збільшення частки продукції глибокої переробки, а також збільшення товарних позицій органічної продукції. Важливо своєчасно та оперативно вживати відповідні заходи для адаптації до європейських вимог і норм регулювання, щоб краще стимулювати вихід української продукції на ринки ЄС.

Важливим завданням держави для підтримки українського експорту в ЄС є також забезпечення належного фінансування експортерів. Зокрема, доцільно нарощувати підтримку українських експортерів через урядові програми, забезпечуючи необхідне фінансування для розвитку підприємницької діяльності та реалізацію їхніх продуктів і послуг на зовнішніх ринках [9]. Саме через стимулювання державою банківського кредитування та страхування український виробник

стане більш захищеним, зможе розширювати та освоювати нові ринки збуту в Європейському Союзі. Важливим кроком на цьому шляху стало створення і докапіталізація Експортно-кредитного агентства (ЕКА) України. Від розміру статутного капіталу ЕКА залежить обсяг страхового покриття, на яке можуть розраховувати українські експортери. Важливим кроком на шляху забезпечення спроможності ЕКА задовольнити попит експортерів стане прийняття законопроекту № 3793 «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту» щодо забезпечення ефективного функціонування експортно-кредитного агентства. Станом на сьогодні ЕКА здійснює страхування експортних кредитів; страхування зовнішньоекономічних договорів (контрактів); страхування договірних банківських гарантій; страхування експортного факторингу, надаючи підтримку експортерам, коли приватні страхові компанії або фінансові установи не готові взяти на себе ризики неплатежу за товар або невиконання інших зобов'язань за зовнішньоекономічними угодами. У майбутньому варто розширювати перелік фінансових інструментів підтримки експортоорієнтованого бізнесу в Україні і нарощувати обсяги такого фінансування.

Плануючи заходи стимулювання експорту в ЄС, Україні важливо враховувати Європейський зелений курс (ЄЗК) – програму дій у межах плану переходу до кліматично нейтральної Європи до 2050 р. Посилення вимог до якості окремих видів продукції та технологій потенційно створить загрозу для України в умовах «промислового безвізу». ЄС може прискіпливіше слідкувати за виконанням відповідних зобов'язань Україною у сфері охорони природи, зокрема під час реалізації інвестиційних проектів в енергетичній сфері. Ключовою потенційною загрозою може стати обмеження доступу українських товарів на ринки ЄС і нові нетарифні бар'єри в торгівлі. Найбільш уразливими до таких обмежень є вітчизняні енерго- та ресурсоемні товари, що займають значну частку в структурі українського експорту, а саме: продукція металургії, енергетики, харчової промисловості, сільського господарства, великотоннажної хімії, сталевій галузі, машинобудування тощо. Загрозливими ці механізми ЄС можуть стати також для української транспортної інфраструктури, зокрема газопроводів. Варто зазначити, що ЄС розробляє механізм вуглецевого корегування імпорту для запобігання перетворенню інших країн на так звані «вуглецеві офшори». Цей механізм негативно впливатиме на експорт електроенергії з України до Євросоюзу, адже частка ТЕС у загальній структурі виробництва електроенергії в Україні є високою. Також потенційно постраждає експорт української сільськогосподарської продукції на ринки ЄС через введення жорсткіших вимог до харчової продукції і дотримання екологічних стандартів у її виробництві [7, с. 7].

Для врахування і нівелювання можливих загроз для українських експортерів від ЄЗК Україні доцільно послідовно впроваджувати вимоги європейського законодавства, що пов'язані з Європейським зеленим курсом. Потрібно посилити механізми контролю за відповідністю українських законопроектів вимогам законодавства ЄС і враховувати питання зміни клімату в законотворчому процесі. Українському уряду варто підтримувати подальшу інтеграцію України в ЄС, включно зі сферами ЄЗК, підтримувати інтеграцію вітчизняних виробників у промислові виробничі ланцюги Євросоюзу, розширювати можливості для фінансування і залучення зелених інвестицій, сформулювати кліматичну політику України, ураховуючи вимоги ЄЗК. Українські експортери, які здійснюють експорт в країни-члени ЄС, мають відстежувати інформацію і враховувати вимоги ЄЗК у процесі стратегічного планування свого розвитку та використовувати фінансові інструменти ЄЗК, а також брати до уваги в операційному плануванні той факт, що в майбутньому можливість експортувати продукцію чи послуги в ЄС значно залежатиме від відповідності цих товарів і послуг кліматичним та екологічним вимогам Євросоюзу.

Висновки. Подальша інтеграція ринків України та ЄС передбачає нові можливості для експорту. Водночас важливо формувати таку державну політику, яка сприятиме розвитку українських експортерів, щоб вони успішно конкурували з підприємцями ЄС. Зона вільної торгівлі з ЄС поки не стала системним фактором, що сприяє розвитку більшості галузей економіки України, удосконаленню її структури, загальному посиленню конкурентоспроможності, диверсифікації економічної діяльності та розширенню діапазону присутності на ринку. Вітчизняний бізнес все ще зазнає труднощів з доступом на європейські ринки. Тому важливо запускати й підтримувати державні програми підтримки українських виробників, зокрема державне спільне фінансування участі в міжнародних виставках, компенсаційну підтримку за відмову від географічних зазначень, формування дієвої та ефективно системи кредитування, цільове спрямування податків і зборів на розвиток експортоорієнтованих галузей. Україні важливо працювати в напрямі реалізації більш далекоглядного структурного корегування експорту для стимулювання економічного розвитку, зокрема нарощувати експорт продукції високотехнологічних галузей з високою доданою вартістю.

Зусилля українського уряду щодо нарощування експорту в ЄС мають бути спрямовані на спрощення регулятивного механізму, ліквідацію довгих бюрократичних процедур, належну інформаційну підтримку та забезпечення експортерів інформацією про наявні і потенційні ринки збуту в ЄС та експортні вимоги. Інформаційна підтримка у цьому напрямі стосується також інформування стосовно стандартів якості та технічних вимог до експорту на ринки ЄС. Україні важливо гармонізувати системи ринкового нагляду, стандартизації та органів оцінювання на відповідність вимогами законодавства ЄС. Також Україні доцільно послідовно впроваджувати вимоги

європейського законодавства, що пов'язані з Європейським зеленим курсом. Слід посилити механізми контролю за відповідністю українських законопроектів вимогам законодавства ЄС і враховувати питання зміни клімату в законотворчому процесі.

Список використаних джерел

1. Оцінка впливу Угоди про асоціацію / ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України: наук. аналіт. доп. ред. В. М. Геєць, Т. О. Осташко, Л. В. Шинкарук; ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2014. 102 с.

2. Ішчук С. О. Експортна активність промисловості регіонів України: ключові тенденції. *Економіка промисловості*. 2016. № 4(76). С. 22-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2016_4_4

3. Ішчук С. О. Діагностика структурних змін у товарному експорті регіонів України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*: зб. наук. пр. 2018. Вип. 3(131). С. 3-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2018_3_3

4. Созанський Л. Й. Прогноз динаміки товарного експорту та імпорту в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*: зб. наук. пр. 2016. № 3(119). С. 114-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2016_3_25

5. Штулер І., Герзанич В. Європейський досвід експортного контролю в удосконаленні концепції розвитку національної економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 7-8 (205-206). С. 16-21. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/27173>

6. *Ukraine's sectoral integration into the EU: preconditions, prospects, challenges*. Kyiv: Zapovit Publishing House, 2020. 100 p. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_eng.pdf

7. Європейський зелений курс: можливості та загрози для України. 2020. 74 с. *DiXi Group*: сайт. URL: <https://dixigroup.org/storage/files/2020-05-26/european-green-dealwebfinal.pdf>

8. Семеряк М. Як європейці захищаються від експансії українських виробників та що з цим робити. *Економічна правда*: сайт. 06.04.2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/04/6/672676>

9. Belloc M., Di Maio M. Successful strategies to help developing countries boost export. *International Growth Center*: Website. 2013. URL: <https://www.theigc.org/blog/successful-strategies-to-help-developing-countries-boost-exports>

References

1. Heyets, V. M., Ostashko, T. O., & Shynkaruk, L. V. (Eds.) (2014). *Otsinka vplyvu Uhody pro asotsiatsiyu/ZVT mizh Ukrainoyu ta YeS na ekonomiku Ukrainy [Assessing the impact of AA/FTA between Ukraine and the EU on Ukraine's economy]*: Scientific and analytical report. Kyiv: Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

2. Ishchuk, S. O. (2016). Eksportna aktyvnist' promyslovosti rehioniv Ukrainy [Export activity of the regions industry of Ukraine]. *Ekonomika promyslovosti – Economics of industry*, 4(76), 22-29. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2016_4_4 [in Ukrainian].

3. Ishchuk, S. O. (2018). Diahnostyka strukturnykh zmin u tovarnomu eksporti rehioniv Ukrainy [Export activity of the regions industry of Ukraine]. In *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy [Socio-economic problems of the modern period of Ukraine]*: Vol. 3(131) (pp. 3-9). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2018_3_3 [in Ukrainian].

4. Sozansky, L. Yo. (2016). Prohnoz dynamiky tovarnoho eksportu ta importu v Ukraini [Forecast of the dynamics of the commodity export and import in Ukraine]. In *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy [Socio-economic problems of the modern period of Ukraine]*: Vol. 3(119) (pp. 114-119). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2016_3_25 [in Ukrainian].

5. Shtuler I., & Herzanych, V. (2018). Yevropeys'kyu dosvid eksportnoho kontrolyu v udoskonalenni kontseptsyi rozvytku natsional'noyi ekonomiky [European experience of the export control in improving the concept of the national economic development]. *Actual'ni problemy ekonomiky – Actual problems of economics*, 7-8(205-206), 16-21. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/27173> [in Ukrainian].

6. *Ukraine's sectoral integration into the EU: preconditions, prospects, challenges* (2020). Kyiv: Zapovit Publishing House. Retrieved from https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_eng.pdf

7. Yevropeys'kyu zelenyy kurs: novi mozhlyvosti ta zahrozy dlya Ukrainy [European Green Course: opportunities and threats for Ukraine] (2020). *DiXi Group*: Website. Retrieved from <https://dixigroup.org/storage/files/2020-05-26/european-green-dealwebfinal.pdf> [in Ukrainian].

8. Semeryak, M. (2021, Apr 06). Yak yevropeytsi zahyshchayut'sya vid ekspansiyi ukraiyins'kykh vyrobnykiv ta shcho z tsym robyty [How Europeans protect themselves from the expansion of Ukrainian producers and what to do about it]. *Economic Truth*: Website. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/04/6/672676> [in Ukrainian].

9. Belloc, M., & Di Maio, M. (2013). Successful strategies to help developing countries boost exports. *International Growth Center*: Website. Retrieved from <https://www.theigc.org/blog/successful-strategies-to-help-developing-countries-boost-exports>

Статтю підготовлено в межах виконання відомчої теми «Наукові засади структурної трансформації промислового сектора економіки регіонів України» (ДР № 0120U002104).

Надійшло 06.04.2021 р.